

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૮૪૫ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૨૦ વેગાદુરુદ્ધ ૩૦૬૫૧

વિષય ૮૪૫:૪

“श्री हंसविजयजी जैन फ्री लायब्रेरी. द्वितीय पुष्प”

श्री विमलाचार्य विरचित—

श्री संवेगद्रुमकन्दली.

सरहस्य

वडोदरा निवासी शा दलपतभाइ जगजीवनदासनां धर्म पत्नी

श्रीमती इच्छावाइना श्रेयोर्थे

प्रसिद्ध कर्ता.

श्री हंसविजयजी जैन फ्री लायब्रेरी वडोदरा.

ગુજરાત વિધાપીઠ પ્રધાન
સમઘાવક
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૯૮૦-૮૧

॥ पुष्पाञ्जलिः ॥

॥ श्रीहंसमुनिगुणपञ्चकम् ॥

(शार्दूलविक्रीडितम्)

यद्वाग्गाङ्गपयःप्रवाहपतिता भव्या जना भारते
भीमं कर्मतरङ्गितं भवमहाम्भोधिं तरन्ति क्षणात् ॥
तं चारित्रगुणोल्लसत्सुहृदयं स्फूर्जदयं धीवरं
श्री निर्ग्रन्थवरं सुहंसविजयं वन्दामहे सादरम् ॥ १ ॥
यद्दीक्षावसरे मुनीशविजयानन्देन प्रोद्घोषितं
प्राप्तः शिष्यवरोऽद्य सद्भनिकुलात् लक्ष्मीविजेतुः करात् ॥
स प्रोन्नेष्यति साधुवर्गमखिलं सत्कीर्तिकोटिं मुनिः
श्रीसम्पद्विजयेन तं मुनिवरं वन्दामहे सर्वदा ॥ २ ॥
यः संपद्विजयेन विष्णुमजयद्, ब्रह्मावरोहाद्विधिं
रुद्रं चाधरयत्सुसत्त्वधरणात्पत्नीपरित्यागतः ॥

संवेगद्रुम-
कन्दली.

॥ १ ॥

तं ब्रह्मेशहरिप्रभावत इहाधिक्यं दधानं मुनिं
ध्यायामो मुनिहंसमेव सततं, हंसस्य शुद्ध्यै वयम् ॥ ३ ॥
यो जातो वटपत्तने नरवरात् श्रीमज्जगज्जीवनात्
माणिक्योदरतः कथं स न भवेत् हंसः सुहंसस्थितिः ॥
यः सूर्यस्य करग्रहेऽवगुणदृग् जातः स्वयं निर्मल-
स्तं हंसं प्रणिदध्महे मुनिवरं चास्मन्मनोमानसे ॥ ४ ॥
श्रीमान्हंसमुनिः सदा विजयते हंसं मुनीशं भजे
हंसेन प्रविदारिताघपटली, हंसाय नित्यं नमः ॥
हंसात्कर्मततिर्विभेति सततं हंसस्य बोधोऽनुलो
हंसेऽस्थात् श्रुतदेवता सुविमला, हे हंस मामुद्धर ॥ ५ ॥

श्रीहंसमुनिभक्तेन, नर्मदाशिवशर्मणा दरापुरे विरचितं, श्रीहंसगुणपञ्चकम् ॥ १ ॥

पुष्पाञ्जलिः

॥ १ ॥

પ્રસ્તાવના.

પરમ ઉપકારી અને નિસ્પૃહ જૈન મહાત્માઓએ ભવ્ય પ્રાણીઓની મુક્તિને માટે વૈરાગ્યના અનેક ગ્રંથોની રચના કરેલી છે.

જન્મથી તે મરણ પર્યંત પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિષય સુખમાટે અનેક જાતના વ્યાપારો કરી તે આશા સફળ થવા માટે, મનુષ્યો બહુજ પરિશ્રમ કરે છે અનેક કટો સહન કરે છે; પરંતુ તે સુખ આશા; તત્ત્વ દ્રષ્ટાઓને તો દૂરનીદૂર જતી દેખાય છે ! આવા વિનાશી સુખની આશા નહિ રાખતાં અવિનાશી સુખની આશા ધારણ કરવી કે જે પ્રાપ્ત કરવાને માટે સંવેગ માર્ગ એજ એક સુગમ સુલભ અને સુલભ સાધન છે. જૈન ધર્મનો સનાતન સતતવાહી પ્રવાહ, દરેક પ્રાણીઓને દુઃખમાંથી ઉદ્ધરી કલ્યાણ વાસનાને ઉત્તેજિત કરતો વહે છે અને આ સંસાર તરફ તીવ્ર વૈરાગ્ય સ્ફુરાવે છે. જૈનાગમના પારગામી અને આર્હત તત્ત્વનિષ્ઠ ગુરુ મહારાજાએ પરમ શ્રેયને અર્થે ભવિ આત્માના પરમ પુરુષાર્થની સિદ્ધિ સાધકને સંવેગ માર્ગ બતાવ્યો છે, એજ માર્ગ શાશ્વતસુખની પ્રાપ્તિનું અનુપમ મુખ્ય સાધન છે, અને તે સાધનના પ્રભાવથી બહિરાત્મ પ્રાણીઓ અંતરાત્મપણું ધારણ કરી પરમાત્મપણું પ્રાપ્ત કરી શક્યા છે. તેમજ કરી શકે છે.

સંવેગ એ એક એવી અપૂર્વ વસ્તુ છે કે—કર્મોથી જકડાઈ ગયેલા જીવને એકાંતપણે મોક્ષ મહેલમાં પહોંચવા માટે એક ઊંચા પ્રકારના સોપાન—લિફ્ટ—સમાન છે.

આ ગ્રંથના કર્તા શ્રીમાન વિમલાચાર્ય મહારાજે તેજ રીતે સંવેગનું ઉત્તમ સ્વરૂપ વતાવ્યું છે. એની રચના શ્રીભર્તૃહરિ રચિત વૈરાગ્ય શતક શૈલી કરતાં પણ વધારે સુંદર છે એટલું જ નહિ, પરંતુ ઉક્ત મહા-ત્માએ ગ્રંથની શરૂઆતમાં જણાવ્યું છે કે, અંતઃકરણ રૂપી મદોન્મત્ત હાથી ધર્મરૂપી ઉદ્યાનનો મહાન ઉચ્છેદ કરવાને પ્રવર્ત્યો છે તેને કબજે રાખવાને આ ગ્રંથમાં પચાશ શ્લોકરૂપી મજબૂત કોટડીનો આરંભ કરવામાં આવે છે એટલે ઉન્મત્ત થયેલા મનને કોટડીમાં પૂરવામાં આવે છે.

સારાંશકે આ પચાસ શ્લોકવાળો ગ્રંથ વાંચે અથવા સાંભળે તેમનું ઉન્મત્ત હૃદય શાંત થઈ (કબજામાં આવી જઈ) સંવેગ રૂપી સોપાન ઉપર ચડી, આત્મા મોક્ષ મહેલમાં પહોંચી જાય છે. આ રહસ્યને સુચવનાર આ ગ્રંથનું નામ શ્રી સંવેગદ્રુમ કન્દલી એટલાજ માટે કર્તાએ રાખ્યું છે એમ જણાય છે દરેક મનુષ્યને એકાંતે હિતકર આગ્રંથ ધ્યાન મનન કરવા જેવો છે તેથી તેનું પ્રાતઃસ્મરણીય જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્વિજયાનંદ સૂરિ-આત્મારામજી-મહારાજના સુપ્રસિદ્ધ પ્રશિષ્ય જીવદયાના ચુનંદા હિમાયતી શાંતમૂર્તિ સતત ઉગ્ર-વિહારી મુનિમહારાજ શ્રી ૧૦૮ શ્રી હંસવિજયજી મહારાજ સાહેબની ભલામણથી સરઠ ભાષાંતર કરાવી મૂળ સાથે જૈન સમાજપાસે મૂકતાં મહદ્ લાભ થયા વગર રહેશે નહિ એમધારી આ ઉત્તમ પુસ્તક પ્રસિદ્ધિમાં મુક્યું છે. સદરહુ ગ્રંથની શુદ્ધિને માટે પૂર્વોક્ત પરમોપકારી મહારાજ શ્રીહંસવિજયજી મહારાજની પાસે યથા શક્તિ પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે, છતાં પ્રમાદ દૃષ્ટિ દોષથી કોઈસ્થળે સ્વલ્પ જાણીતો ક્ષમા યાચીએ છીએ.

આ ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કરવામાં પોતાનાં સદ્ગત સુશીલાપત્ની ઇચ્છાબાઈના સ્મરણાર્થે આર્થિક સહાય આપનાર મુનિમહારાજ શ્રી હંસવિજયજી મહારાજના વૃદ્ધ ભ્રાતા દલપતભાઈ-જગજીવનદાસ વડોદરાવાઝાને ધન્યવાદ આપીએ છીએ, અને ભાષાંતર કરાવી આપવા છપાવી આપવા વિગેરે માટે કરેલ કિંમતી સહાય-સૂચના માટે, શ્રી જૈન આત્માનંદ સભા ભાવનગરનો ઉપકાર માનીએ છીએ.

લી. લાલચંદ એમ શાહ ઓનરરી સેક્રેટરી શ્રીહંસવિજયજી જૈન ફ્રી લાયબ્રેરી-વડોદરા.

શ્રીવિમલાચાર્ય વિરચિત.
સંવેગદ્રુમકન્દલી.

(ગુર્જર ભાષાંતર.)

મંગલાચરણ.

દૂરીભૂતભવાર્તિભિઃ પ્રવિદલન્મોહાન્ધકારોદયૈ-
ર્નાસાવંશનિવેશિતેક્ષણયુગૈર્યદ્વીક્ષ્યતે યોગિભિઃ ।
તત્પારે પરતેજસાં ચ તમસાં પ્રાપ્તપ્રતિષ્ઠં પરં
દુર્લક્ષ્યં પરમાત્મસંજ્ઞમમલં જ્યોતિર્જયત્યક્ષયમ્ ॥ ૧ ॥

જેમણે સંસારની પીડાઓ દૂર કરીછે અને મોહરૂપી અંધકારના ઉદયનો નાશ કર્યો છે. એવા યોગીપુરુષો પોતાની નાસિકાના અગ્ર ભાગ ઉપર બંને નેત્રો રાખી જેનું નિરીક્ષણ કરે છે. અને જે પરમ તેજ તથા અંધકારની પાર પ્રતિષ્ઠા પામી રહેલું છે એવું પરમ દુર્લક્ષ્ય પરમાત્મા રૂપ નિર્મલ અને અક્ષય જ્યોતિ જય પામેછે. ૧

૧ “પરમાત્મસંજ્ઞ” इत्यपि ।

रागद्वेषमदाभिमानमदनक्रोधादिभिर्वैरिभि-
व्याप्तं सर्वमिदं चराचरमिति प्रायो जगज्जित्वरैः ।
इत्यन्तःकरणप्रमत्तकरिणः सोलुण्ठमुच्छिन्दतो
धर्मराममसौ नियन्त्रणकुटी पञ्चाशदारभ्यते ॥ २ ॥

ग्रंथ प्रयोजन.

प्रायेकरीने राग, द्वेष, मद, अभिमान, काम अने क्रोध वगेरे विजयी वैरीओथी आ सर्व चराचर जगत् व्याप्त थयेलुं छे, तेथी अंतःकरण रुपी मदोन्मत्त हाथी धर्म रुपी उद्याननो महान् ऊच्छेद करवाने प्रवर्त्यो छे. ते हाथीने कवजे राखवाने माटे आ पचाश श्लोक रुपी मजवूत कोटडीनो आरंभ करवामां आवे छे. २

चेतः किन्न वृथालजालगुपिले बद्धा भवेऽस्मिन् रतिं
सामग्रीं विफलीकरोषि सुचिरालुब्ध्वा विशुद्धामिमाम् ।

१ जेम कोइ ऊन्मत्त हाथीने कवजे करी मजवूत मोटी कोटडीमां पूरवामां आवे छे तेम आ पचाश श्लोकवालो ग्रंथ जे वांचे अथवा सांभळे तो तेनुं ऊन्मत्त हृदय शांत थइ जाय छे—मन कवजामां आवीजाय छे.

क्षान्तिं मार्दवमार्जवं च शुचितां मुक्तिं तपः संयमं
सत्यं निर्धनताममैथुनमिमं धर्मं कुरुष्ववादरात् ॥ ३ ॥

પ્રાપ્ત થયેલી શુદ્ધ સામગ્રીને નિષ્ફલ કરનારા હૃદયને
ઉપાલંભ પૂર્વક ધર્મનો આદર કરવાનો ઉપદેશ.

हे चित्त ! वृथा आळ जाळथी गुंथाएला आ संसारमां प्रीति बांधीने लांबे काले प्राप्त थयेली शुद्ध
सामग्रीने तुं शामाटे निष्फल करे छे ? क्षमा, कोमळता, सरळता, पवित्रता, मुक्ति, तपस्या, संयम सत्य,
अपरिग्रह अने ब्रह्मचर्य रुप दशप्रकार धर्मनुं आदरथी सेवन कर. ॥ ३ ॥

येनान्धीकृतमानसो न मनुते प्रायः कुलीनोऽपि सन्
कृत्याकृत्यविवेकमेत्यधमवल्लोके परित्याज्यताम् ।
धर्मं नो गणयत्यतिप्रियमपि द्वेष्टि स्वयं खिद्यते
स क्षान्तिक्षुरिकाधरेण हृदय क्रोधो विजेयस्त्वया ॥ ४ ॥

૧ પ્રથમ ક્ષમાથી ક્રોધને જીતવાનો ઉપદેશ.

हे हृदय ! जे माणसनुं मन क्रोधथी अंध थइ जाय छे. ते माणस कुलवान् होय तो पण कृत्य

અને અકૃત્યનો વિવેક જાણી શકતો નથી, તે નીચ માણસની જેમ લોકમાં ત્યાગ કરવા યોગ્ય થઈ જાય છે. તે ધર્મને ગણતો નથી, તે પોતાના પ્રિય જનનો પળ દ્વેષ કરે છે અને પોતે પળ શેદ પામે છે, તેવા નઠારા ક્રોધને તારે ક્ષમારૂપી છરીને ધારણ કરી જીતી લેવો જોઈએ. ॥ ૪ ॥

आत्मानं परितापयत्यनुकलं जन्मान्तरेष्वप्यलं

दत्ते वैरपरंपरां परिजनस्योद्वेगमापादयेत् ।

धत्ते सद्गतिमार्गरोधनविधौ गन्धद्विपत्वं ततः

क्रोधस्येत्थमरे ! रिपोः क्षणमपि स्थातुं कथं दीयते ? ॥ ૫ ॥

ક્રોધને શામાટે સ્થાન આપવું જોઈએ ?

અરે હૃદય ! જે ક્રોધ રૂપી શત્રુ ક્ષણે ક્ષણે આત્માને પરિતાપ કરે છે, જે જન્માંતરમાં પળ પરંપરાએ પૂર્ણ વૈર કરાવે છે, જે પરિજન-પરિવારને ઉદ્વેગ કરાવે છે અને જે સદ્ગતિના માર્ગનો નિરોધ કરવામાં તો મદોન્મત્ત હાથીના જેવો બને છે. તેવા ક્રોધ રૂપી શત્રુને તું શામાટે ક્ષણવાર પળ સ્થાન આપે છે ? ॥ ૫ ॥

एष्यदुर्गति पातभीत इव यं कृत्वा स्वयं कम्पते

यद्भीतैरिव मांसशोणितरसैः कायः परित्यज्यते ।

खानिर्दुःखगणस्य निर्मलगुणम्लान्येकहेतुमेनः

क्षान्त्या हन्त विलक्षतां निजरिपुः क्रोधो हठान्नीयताम् ॥ ६ ॥

क्षमाથી ક્રોધ રૂપી શત્રુને બલાત્કારે વિલ્લખો કરી નાંખવો જોઈએ.

હે મન ! જે ક્રોધને લઈને માણસ ભવિષ્યમાં થવાની દુર્ગતિમાં પડવાથી બ્હીતો હોય તેમ કંપી ઉઠે છે, જેના ભયથી જાણે બ્હીતા હોય તેમ માંસ તથા રુધિરના રસો શરીરને છોડી દે છે, જે દુઃખના સમૂહની ટાણે રૂપ છે, અને જે નિર્મલ ગુણોને મ્લોનિ આપવામાં મુખ્ય કારણ રૂપ છે, તેવા તારા ક્રોધરૂપી શત્રુને તું ક્ષમા ગુણથી બલાત્કારે વિલ્લખો બનાવીદે.^૧ ॥ ૬ ॥

ભ્રામ્યત્યૂર્ધ્વમુખઃ ક્ષમો નમયિતું પૂજ્યેઽપિ નો કન્ધરા-

મન્તઃક્ષિપ્તકુશીલતાવશતનુઃ પ્રાણી યદધ્યાસિતઃ ।

તં માનં વિપદાં નિધાનમયશોરાશેર્નિદાનં સદા

મુક્તવા માર્દવમાદરેણ મહતા ચેતઃ ! સમમ્ભ્યસ્યતામ્ ॥ ૭ ॥

૧ ક્રોધી માણસ ક્રોધના આવેશથી ધ્રુજે છે, તેના શરીરમાં માંસ તથા રુધિર શોષાઈ જાય છે, તે દુઃખ પામે છે અને તેના સારા ગુણો ઢંકાઈ જાય છે. તેવો ભાવાર્થ આ શ્લોકમાં ઉપજાવેલો છે । ૨ કુશી(કોશ)એવ લતા અથવા કુશીલતા દુઃશીલતા ।

૨ માર્દવ-કોમલતાના ગુણ વિષે.

માનને છોડી કોમલતા મેલવવા અભ્યાસ કરવો જોઈએ,

હે ચિત્ત, જો માનના અધ્યાસથી માણસનું શરીર અંતઃકરણમાં યોગ્યતા-લોભની કોશ-
થી જકડાઈ જાય છે, તેથી તે માણસ પોતાનું મુખ ઊંચું રાખી ચાલે છે અને પૂજ્ય પુરુષની તરફ પોતાની
ગ્રીવા નમાવવાને પણ સમર્થ થતો નથી, તેવા વિપત્તિઓના ભંડાર રૂપ અને અપકીર્તિના કારણ રૂપ મા-
નને છોડીદઈ મોટા આદર વડે તારે માર્દવ-કોમલતા મેલવવા માટેજ અભ્યાસ કરવો.

विश्वस्तानपि वञ्चयत्यनुदिनं मित्रे गुरौ बन्धुषु

प्रायेण च्छलमीक्षते क्षणमपि द्रोहं विना दुःस्थितः ।

जागर्ति स्वपिति प्रतारणधिया यां सेवयन्निस्त्रपो

मायायाः प्रतिकूलमार्जवमरे तस्याः समासेव्यताम् ॥ ૮ ॥

૩ સરલતાના ગુણ વિષે.

માયાને દૂર કરવા સરલતાનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ.

હે ચિત્ત ! જે માયાને સેવનારો પુરુષ નિર્લજ થઈને પ્રતિ દિવસ વિશ્વાસી માણસોને છેતરે છે પ્રાયે-

૧ અંતઃકરણમાં રહેલ કુશીલતા ઇટલે દુઃશીલતા ઇવો પણ અર્થ થઈ શકે.

કરીને પોતાના મિત્ર, ગુરુ, અને બંધુઓમાં પળ છઠ્ઠી દૃષ્ટિએ જુવે છે, ક્ષણવાર પળ દ્રોહ વિના રહી શકતો નથી અને હંમેશા બીજાને છેતરવાની બુદ્ધિ રાખી જાગે છે અને સુવે છે અર્થાત્ જાગતાં અને સુતાં પળ બીજાઓને છેતરવાનાજ વિચારો કર્યા કરે છે, તેવી માયાને પ્રતિકૂલ એવી સરઠતા રાખવી જોઈએ તેથી તું તેમું સેવન કર. ॥ ૮ ॥

તૃષ્ણાવલ્લિરિયં નૈવ વિધિનાપ્યેતેન નિષ્પાદિતા
છેતું પ્રક્રમિતા કિમપ્યતિતરાં યા કેવલં વર્દ્ધતે ।
તલ્લોભસ્ય વિજૃંભિતં સ સકલક્લેશપ્રસૂતિસ્તતો
મુક્તિર્મુક્તિવધૂસમાગમવિધૌ દૂતી સમારાધ્યતામ્ ॥ ૯ ॥

લોભથી મુક્ત રહેવું જોઈએ.

હે ચિત્ત ! જે લોભ તૃષ્ણા રૂપી એક નવી જાતની વેલ વિધિએ, ઉત્પન્ન કરેલ છે, કે જે વેલનો ઉચ્છેદ કરવા જતાં ડલટી તે વધારેને વધારે વધતી જાય છે, તે લોભનુંજ વધતું જતું સ્વરૂપ છે, અને વઢી જે લોભ સર્વ જાતના કલેશોને ઉત્પન્ન કરનારો છે, તેવા લોભમાંથી જે મુક્તિ (છુંટવું) તે મુક્તિ (મોક્ષ) રૂપી વધૂનો સમાગમ કરાવવામાં દૂતી રૂપ છે, તેથી તું તેનું આરાધન કર. ॥ ૯ ॥

तीर्थं तीर्थमरे परिभ्रमसि किं खेदाय दत्वा मनः ?
स्नानाद्वाह्यमलोऽप्यपैति न पुनर्भावानुबन्धः क्षयम् ।
आत्मा चैष कलङ्कितोऽन्तरमलैः शुद्धिं ततः किं भजे-
च्छौचं तत्तदहो कुरुष्व कुरुते तेषां यदुच्छेदनम् ॥ १० ॥

४ शुचिता-पवित्रताना गुण विषे.

बाह्य शौच नहीं करतां अंतःशौच करवुं जोइए.

हे भव्य ! तुं तारा हृदयने खेद आपी तीर्थे तीर्थे शामाटे भमे छे ? तीर्थमां स्नान करवाथी बाह्य मळनो क्षय थशे पण भाव मळ-अंदरना मळनो क्षय थशे नहीं. अंदरना मळोथी कलंकित थयेलो तारो आत्मा शीरीते शुद्धिने पामशे ? तेथी जे रीते अंतरना मळो उच्छेद पामे तेवुं तुं शौच कर. ॥ १० ॥

निस्तीर्णा बह्वस्तारिष्यन्त्यपि
क्लेशांभोधिमगाधमप्यतितरां चीर्णेन येन ध्रुवम् ।

વાહ્યાભ્યન્તરભેદભિન્નમચિરાત્સંસારકારાગૃહ-

ઋરદ્વારકપાટભેદિ તદરે સ્ફીતં તપસ્તપ્યતામ્ ॥ ૧૧ ॥

૫ તપના ગુણ વિષે.

દુઃખોના અગાધ સમુદ્રને તારનારું તપ કરવું જોઈએ.

હે ભવ્ય ! જે તપ આચરવાથી દુઃખોના અતિ અગાધ એવા સમુદ્રને ઘણાં ભવ્ય મનુષ્યો નિશ્ચે તરી ગયા છે, ઘણાંઓ તરે છે અને ઘણાંઓ તરી જશે, અને જે તપ આ સંસાર રૂપ કારાગૃહના ઘાતકી દ્વારના કમાડને તરતજ ભેદનારું છે, તેવું તે વાહ્ય અને આભ્યંતર એવા ભેદવાળું ઉત્તમ તપ તું તપ્યા કર. ॥૧૧॥

આત્મન્નિચ્છસિ હન્ત શાશ્વંતપુરીમાર્ગે વિહર્તું यदि
ભ્રાતઃ ! સંયમવર્મણા કુરુ તદા રક્ષાવિધિં સર્વતઃ ।
નો चेदिन्द्रियतस्करैस्तव हठात्तीक्ष्णाग्रभूरिस्फुर-
च्चिन्ताभल्लिशतैर्विभिद्य हृदयं ग्राह्यो विवेको मणिः ॥ ૧૨ ॥

મોક્ષ પુરીને માર્ગે જવા માટે સંયમ રૂપી કવચ ધારણ કરવું જોઈએ.

અરે ભ્રાતા આત્મન્ ! મોક્ષપુરીને માર્ગે વિહાર કરવાની જો તારી ઇચ્છા હોય તો તું સંયમ રૂપી કવચ ધારણ કરીને સર્વ તરફથી તારી રક્ષા કરજે, જો તું તે રક્ષા નહીં કરે તો ઇન્દ્રિય રૂપી તસ્કરો તીક્ષ્ણ અગ્ર-વાલા ફરકતા ચિંતા રૂપી સૈકડો ભાલાઓથી તારા હૃદયને તોડી તેમાં રહેલા વિવેક રૂપી મણિને બલત્કારે ગ્રહણ કરી લેશે ! ॥ ૧૨ ॥

પુણ્યાનાં પ્રકટપ્રવાસપટહઃ પ્રસ્થાનસન્મદ્ગલં

માહાત્મ્યસ્ય યદત્ર મન્ત્ર ઇવ યત્કીર્ત્તેઃ સમુચ્ચાટને ।

આત્માપિ સ્વયમેવ લજ્જત ઇવ પ્રાયો યદુચ્ચારણે

તન્મુશ્વાનૃતમાદતઃ કુરુ સખે ! સત્યેન સત્યં મુખે ॥ ૧૩ ॥

૭ સત્યના ગુણ વિષે.

નઠારા અસત્ય વચનને છોડી પ્રતિજ્ઞાથી સત્ય બોલવું જોઈએ.

હે સખે ! જે અસત્ય વચન પુણ્યોનો પ્રગટ રીતે પ્રવાસ કરાવવામાં પટહ (ઢોલ) રૂપ છે, જે મહાત્મા

૧ પ્રતિજ્ઞા. ૨ પટલે અસત્ય વચન બોલવાથી પુણ્ય ચાલ્યું જાય છે અને મહાત્મ્ય ઘટી જાય છે.

પણાને પ્રયાણ કરવાનું ઉત્તમ મંગલ રૂપ છે, જે કીર્તિને ઉચ્ચાટન કરવાના મંત્ર રૂપ છે, અને જેનો ઉચ્ચાર કરવામાં પ્રાયેકરી આત્મા પોતે પણ શરમાતો હોય તેમ લાગે છે, તેવા અસત્ય વચનને છોડી દે અને પ્રતિજ્ઞાથી મુખમાં સત્ય વચનનું આદર પૂર્વક ગ્રહણ કર. ॥ ૧૩ ॥

કઃ કસ્યેહ ન કો ન કસ્ય કિમિહ સ્વસ્યાથ કિં ચાપર-
સ્યેત્થં ચિત્ત ! ભવસ્વરૂપમશિલં સન્નિન્ત્ય માયામયમ્ ।
સ્વર્ણ લેષ્ટુમથો પ્રિયં રિપુમથો વેશ્માન્યરણ્યાન્યથો
સ્ત્રૈણાનીહ તૃણાન્યથો સમદૃશા પશ્યન્ ભવાકિશ્વનઃ ॥ ૧૪ ॥

૮ અપરિગ્રહના ગુણ વિષે.

સર્વત્ર સમદૃષ્ટિ થઈ નિષ્કિંચન થવું જોઈએ.

હે ચેતન, ‘કોનું કોણ છે. ?’ કોઈ ‘કોઈનું નથી’ અને ‘આપણું શું છે અને બીજાનું શું છે’ ? એવી રીતે આ વધું માયામય સંસારનું સ્વરૂપ ચિંતવી સ્વર્ણ અને માટીનું ઢેફું, પ્રિયમિત્રો અને શત્રુઓ, ઘરો અને જંગલો, અને સ્ત્રીઓ અને તૃણ એ સર્વ સમદૃષ્ટિથી જોઈ તું નિષ્કિંચન-પરિગ્રહ વગરનો થા. ॥ ૧૪ ॥

यन्मुक्तः किल चक्षुषेव रहितः प्राणी न विभ्राजते
सर्वाङ्गं सुभगोऽपि हि व्रतविधेर्धर्मस्य यजीवितम् ।
धीराणामपि देवदानवनृणां यत्सर्वथा दुष्करं
तत्संसारलतालवित्रममलं रे ब्रह्मचर्यं भज ॥ १५ ॥

९ ब्रह्मचर्यना गुण विषे.

आ संसार रूपी लताने छेदनारा निर्मल ब्रह्मचर्यने सेववुं जोइए.

हे चेतन ! ब्रह्मचर्यथी रहित एवो पुरुष सर्व अंगे सुंदर एवो प्राणी जेम नेत्र वगरनो शोभे नहीं,
तेम शोभतो नथी, जे ब्रह्मचर्य व्रतविधिना धर्मनुं जीवन रुप छे, अने जे ब्रह्मचर्य धीर एवा पण
देव, दानव अने मनुष्योने सर्वथा दुष्कर छे, तेवा संसार रूपी लताने छेदनारा निर्मल ब्रह्मचर्यनुं तुं
सेवन कर. ॥ १५ ॥

दिक्षु भ्राम्यसि यासि पारमुदधेर्देन्यं समालम्बसे
सेवामिच्छसि गच्छसि प्रतिगृहं बद्धाञ्जलिर्याचसे ।

किं किं नास्य कृते करोषि वपुषो रे जीव ! लोकान्तर-
प्रस्थाने तु पदान्तरेऽपि भवता सार्द्धं न तद्यास्यति ॥ १६ ॥

१० देहनी अनित्यता विषे

आ देह कदिपण परलोकमां साथे आववानो नथी.

हे जीव ! आ शरीरने अर्थे तुं शुं शुं नथी करतो ? तुं तेने माटे दिशाओमां भटके छे, समुद्र पार जाय छे. दीनता करे छे सेवा (नोकरी) करवानी इच्छा राखे छे. घेर घेर भटके छे अने वे हाथ जोडीने मागे छे, पण ज्यारे तुं परलोकमां प्रयाण करीश, त्यारे ते शरीर तारी साथे एक पगलुं पण आववानुं नथी ॥ १६ ॥

लोकेभ्यः शृणुमः प्रतिक्षणमिमां संसारनिःसारतां
निःसन्देहमथात्मनाप्यहरहः प्रत्यक्षमीक्षामहे ।
किन्त्वेकान्तनितान्तसौख्यफलदे संवेगतुङ्गद्रुमे
नारोढुं क्षमसे दृढं निर्गडितो जीवः स्वकैः कर्मभिः ॥ १७ ॥

१ दृढं बद्धः ।

११ कर्मनी शक्ति विषे.

पोताना कर्मोथी जक्कड बंधाएलो जीव संवेग रुपी ऊंचा वृक्ष उपर चडी शकतो नथी.
'आ संसार निःसार छे' एवुं अमे वारंवार लोको पासेथी सांभळीए छीए अने 'ते निःसंदेह छे.
एवुं अमे अमारी जाते हमेशा प्रत्यक्ष पणे जोड़ए छीए, ते छतां पोताना कर्मोथी जक्कड बंधाएलो जीव
एकांतपणे मोक्ष सुखना फलने आपनारा संवेग रुपी उंचा वृक्ष उपर चडी शकतो नथी ॥ १७ ॥

रे रे मानस ! निन्दितेषु विबुधैः कामेषु बध्वाग्रहं
किं किम्पाकफलेष्विवान्तविरसेष्वेतेषु धत्से रतिम् ? ।
संहत्याशु वहिर्भ्रमं कुरु किमप्यालोच्य तन्नो पुन-
र्येनास्मिन् जगति प्रकामकटुभिः कष्टैरुपद्रूयसे ॥ १८ ॥

१२ कामासक्ति त्याग करवा विषे.

किंपाकना फलनी जेम विरस एवा कामने विषे आसक्ति छोडी देवी जोड़ए
अरे मन ! विद्वानोए निंदेला अने किंपाकना झेरी वृक्षनी जेम परिणामे विरस एवा काम-विष-
योमां आग्रह बांधीने तुं शामाटे प्रीति करे छे ? अने बाहेरनो भ्रम सत्वर छोडी दइ कांइ पण विचारी
ने काम कर के जेथी आ जगतमां अति कडवा एवा कष्टोथी तने उपद्रव थाय नहीं ॥ १८ ॥

हंहो मानस ! कथ्यतां मम पुरः पृच्छामि सप्रश्रयं
रे निर्लक्षण ! शिक्षिता कुत इयं निःसीमनिर्लज्जता ? ।
अस्य स्वार्थपरायणस्य वपुषः कृत्येषु मूढादरा-
दात्मायं सहजोऽपि निर्दय यतः खेदाय सङ्कल्प्यते ॥ १९ ॥

१३ शरीरना मोह विषे

आ स्वार्थी शरीरना कामने माटे संकल्प विकल्पो
करी आत्माने खेद आपचो न जोइए.

हे लक्षण रहित मन ! हुं तने नम्रता साथे पुछुं छुं के, आवी वेहद निर्लज्जता तुं क्यांथी शीख्युं ?
ते मने कहे हे मूढ, हे निर्दय, जे आ स्वार्थमां तत्पर एवा शरीरना कार्योंमां आदर राखी तुं तारा
सहज आत्माने संकल्प विकल्पोथी खेद पमाडे छे ॥ १९ ॥

भूयो मूयोऽपि रे रे गतभय ! भवता भ्राम्यता भीमभीमे
संसारेऽस्मिन् विसोढाः कति कथय महावेदनाः कर्म दोषात् ? ।

જાનાનોઽપ્યેતદેવં પ્રતિદિવસમહો તન્નિદાનેષુ કસ્મા-
દાત્મન્નેકાન્તમૂઢઃ કલયસિ વિષયેષ્વેવ સૌખ્યાભિમાનમ્ ॥ ૨૦ ॥

૧૪ વિષયોના કટુફલ વિષે.

॥ વિષયોમાં સુખનું અભિમાન ન રાખવું જોઈએ ॥

હે નિર્ભય આત્મન્ ! કર્મના દોષથી આ અતિ ભયંકર સંસારમાં વારંવાર ભમીને તેં કેટલી મહા વેદના-
ઓ સહન કરી ? તે કહે. એ મોટી વેદનાઓનું કારણ વિષયો છે, એ વાત તારા જાણવામાં છે, છતાં
તું અતિમૂઢ થઈને હંમેશા તે વિષયોમાં સુખનું અભિમાન શામાટે રાખે છે ? ॥ ૨૦ ॥

અભ્યસ્તૈઃ કિમુ પુસ્તકૈઃ કિમથવા ચેષ્ટાભિરેકાન્તતઃ

કષ્ટાભિઃ કિમુ દેવતાદિવિષયૈઃ પૂજાપ્રણામાદિભિઃ ।

ચેતશ્ચેદિદમર્કતૂલતરલં શક્યેત રોહું વલાત્

કામેભ્યઃ કરપઙ્કજે નનુ તદા સૌખ્યાનિ સર્વાણ્યપિ ॥ ૨૧ ॥

જો ચિતને વિષયોમાંથી અટકાવામાં આવે તો સર્વ સુખ હાથમાં જ છે.

હે ભવ્ય ! તારે ઘણાં પુસ્તકોનો અભ્યાસ કરવાની કાંઈ જરૂર નથી, એકાંત પળે કષ્ટ ભરેલી તપ-

૧ તન્નિદાનેષુ તદ્વેદનામૂલકારણેષુ ।

स्यानी चेष्टाओ करवानी पण जरूर नथी, अने देवता वगेरेने पूजा तथा प्रणामादि करवानी पण जरूर नथी जो आकडाना रुना जेवा चंचळ चित्तने विषयोमांथी बलात्कारे अटकाववानी तारामां शक्ति होय तो पछी सर्व सुखो तारा हाथमांज छे, एम समजी लेजे ॥ २१ ॥

संप्राप्ताः शतशः श्रियः सरभसं भुक्तानि सार्द्धं सुर-
स्त्रीभिः कामसुखानि तान्यपि मुहुर्भ्राम्यद्भिरस्मिन् भवे ।
किन्त्वालोचय निर्विकल्पकधिया भूत्वापि यन्नो भवेत्
तच्चेतः ! कथमुच्यते किल सुखं दुःखं तदेकान्ततः ॥ २२ ॥

॥ जेने सुख मानवामां आवे छे, ते एकांते दुःखरूप ज छे ॥

आ संसारमां वारंवार भ्रमण करनारा प्राणिओए हे चित्त ! सैकडोवार संपत्तिओ प्राप्त करी छे अने देवताओनी स्त्रीओ साथे बेगथी विषय सुखो भोगव्यां छे, पण तुं ते विषे निर्विकल्प बुद्धिथी विचार कर के, जे थईने पाछुं रहे नहीं, ते सुख शीरीते कहेवाय ? तेवुं सुख तो एकांते दुःख रूपज छे २२

एकं वक्रविलोकितेन वचनेनान्यं परं विभ्रमै-
र्भूभङ्गस्तनदर्शनप्रभृतिभिर्व्यामोहयन्ति स्त्रियः ।

इत्येवं कुटिलासु कृत्रिमकृतस्नेहासु तास्वप्यलं
किं रे चित्त ! रतिं करोषि विमुखां सिद्ध्यङ्गनासङ्गमात् ॥ २३ ॥

१५ स्त्री मोह विषे

॥ सिद्धिरूपी सुंदरीना संगमथी विमुख थइ स्त्रीओ तरफ मोह न करवो जोइए ॥
हे चित्त ! जे स्त्रीओ एक पुरुषने वक्र दृष्टिथी, बीजाने वचनथी, त्रीजाने हावभावना विलासोथी
अने चोथाने भ्रकुटीनो भंग तथा स्तन वगेरे अंगोना देखाडवाथी मोह पमाडे छे, एवी ते कुटिल,
अने कृत्रिम स्नेहभाव बतावनारी स्त्रीओने विषे सिद्धि रूपी सुंदरीना संगमथी विमुख एवी
प्रीति शामाटे करे छे ? ॥ २३ ॥

आत्मन्यभ्यर्णभावं भज किमपि सखे ! शिक्षयामि क्षणं त्वां
स्वार्थभ्रंशेन कस्मादनवरतमहो मूर्खतामातनोपि ।
चेतस्त्वां तेषु तेषु भ्रमयति सततं पापकृत्येषु शश्व-
द्भूयोभूयोऽपि येषामहह स भविता दुःसहो दुर्विपाकः ॥ २४ ॥

१ मुक्तिवनितासङ्गमात् । २ वक्रविलोकितेन एवो पण पाठ छे, तो तेनो अर्थ 'मुखदर्शनथी' एम करवो.
३ सामीप्यभावम् ।

॥ पाप कृत्योनुं परिणाम दुःसह अने दुष्ट છે ॥

हे मित्र ! હું તને ક્ષણવાર શિક્ષા આપું છું કે, જરા તું તારા આત્માની સમીપ જા, શામાટે સ્વાર્થનો નાશ કરી હંમેશા મૂર્ખતા ને વધારે છે ? જેઓનું પરિણામ વારંવાર ઘણું દુઃસહ અને નઠારું છે એવા તે પાપ કૃત્યોમાં તને તારું હૃદય નિરંતર ભમાવ્યા કરે છે ॥ ૨૪ ॥

આત્મન્મોહતમસ્તિરસ્કૃતમતે કૃત્વા પુરસ્ત્વામહો
ધૂર્ત્તાઃ સન્તતમિન્દ્રિયાદય ઇમે પુણ્ણન્ત્યભીષ્ટં નિજમ્ ।
મૂઢ ! ત્વં પુનરેક એવ નરકે સોઢાસિ બાઢં દૃઢં
છેદાચ્છોટનપાટનાદિ તદરે વાચાં ન યદ્દોચરમ્ ॥ ૨૫ ॥

॥ ધુર્ત્ત ઇન્દ્રિયોના વશ પળાથી નરકની વેદનાઓ ભોગવવી પડે છે ॥

મોહરૂપી અંધકારથી જેની બુદ્ધિ ઢંકાઈ ગઈ છે, એવા હે આત્મા ! આ ઇન્દ્રિય રૂપી ધૂતારાઓ તને આગલ કરીને હંમેશા પોતાનું પોષણ કર્યા કરે છે, પણ હે મૂઢ ! તારે એકલાનેજ નરકની અંદર છેદાવું કપાવું અને ફડાવું વગેરેની દૃઢ વેદનાઓ સહન કરવી પડશે કે જે વેદનાઓ વાળીથી પણ કહી શકાય તેવી નથી ॥ ૨૫ ॥

उन्मादादवमत्य रे श्रृणिमिव श्रीमद्गुरुणां वचो
लज्जा वीरुदिव द्विपेन भवता निर्मूलमुन्मूलिता ।
इत्युत्तीर्णमहो विचारशरणेरेतत्तथाप्युच्यसे
भ्रातर्मानसवेदनीयमचिराद्दुश्चेष्टितानां फलम् ॥ २६ ॥

॥ श्रीगुरुना वचननो अनादर करवाथी नठारुं फल भोगवबुं पडे छे ॥

हे भ्राता हृदय ! जेम उन्मत्त हस्ती अंकुशनो अनादर करी लताने मूलमांथी ऊखेडी नांखे तेम तें उन्माद पणाथी श्रीगुरुना वचननो अनादर करी लज्जाने दूर करी छे, तेथी तुं विचारना मार्ग उपरथी उतरी गयुं छे, तो पण तने कहेबुं जोइए के थोडा वखतमां तारे ते तारा नठारा आचरणोनुं फळ वेदबुं पडशे ॥ २६ ॥

अन्यो जीवः शरीराद्भ्रमति स च भवे पुण्यपापे च भुङ्क्ते
कोऽहं दर्शी तदस्मिन्निति हृदय ! कुरु त्वं यथेष्टं विकल्पान् ।

किन्तु ज्ञातव्यमग्रे शठ ! हठवचनैः सर्वमुच्चारयद्भयः

पाश्चात्त्यं चेष्टितं रे व्यर्पघृण ! परमाधार्मिकेभ्यस्त्वयेदम् ॥ २७ ॥

॥ इच्छा प्रमाणे वर्त्तवाथी पछवाडे परमाधार्मिकोनी शिक्षा भोगववी पडे छे ॥

हे हृदय ! “ आ शरीरथी जीव जुदो छे, अने ते संसारमां भमे छे अने पुण्य तथा पाप भोगवे छे, ते मारे क्यां जोवानुं छे ? ” आ प्रमाणे तुं मरजी प्रमाणे विकल्पो कर्या कर, परंतु हे शठ ! ते पछवाडानुं तारुं सर्व चेष्टित हठ करीने कहेनारा अने निर्दय एवा परमाधार्मिको पासेथी ते तारे जाणवानुं छे, एटले परमाधार्मिकोनी शिक्षाथी तने तारा वर्त्तनथी खबर पाछळथी पडशे ॥ २७ ॥

चेतः ! किं सानुरागं युवतिषु सहसा मानुरागं कुरुष्व

ज्ञात्वा स्वार्थैकनिष्ठं स्वजनपरिजनभ्रातृपुत्राद्यशेषम् ।

आमृष्टस्याष्टसङ्ख्यैरनुदिवसमहाकर्दमैः कर्मरूपै-

र्वाञ्छा स्वाभाविकं चेत्प्रकटयितुममुष्यात्मनः स्वच्छभावम् ॥ २८ ॥

२ हेनिर्दय ! ।

॥ જો આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપને ઓઝગ્વવાની ઇચ્છા હોય તો સર્વ સ્વાર્થી
પરિવારનો અનુરાગ છોડી દેવો જોઈએ

હે ચિત્ત ! તું યુવતિઓ તરફ શામાટે અનુરાગનું સાહસ કરે છે ? હંમેશા મોટા કાદવ રૂપ આઠ
કર્મોથી ખરડાણા તારા આત્માના સહજ નિર્મલ સ્વરૂપને પ્રગટ કરવાની જો તારી ઇચ્છા હોય તો
સ્વજન પરિવાર, ભાઈઓ અને પુત્રો વગેરે સર્વે સ્વાર્થમાંજ નિષ્ઠા રાખનારા છે, એવું જાણી તેમની તરફ
તું અનુરાગ કરીશ નહીં ॥ ૨૮ ॥

આત્મન્નત્રાણમાર્ત્તં દિશિ દિશિ તરલે ચક્ષુષી વિશ્લિપન્તં

પ્રત્યક્ષેણેક્ષસે રે જનમિમમખિલં યાન્તં માસ્યે યમસ્ય ।

તત્કિં મોહાન્ધ ! હિત્વા વિષમિવ વિષયાન્ મુક્તનિઃશેષસઙ્ગઃ

શૃઙ્ગે ભૂમિધરસ્ય કચિદથ વિપિને તપ્યસે નોર્ધ્વવાહુઃ ॥ ૨૯ ॥

સર્વત્ર દુઃખી અને યમરાજના મુગ્ધમાં પડતા પ્રાણીઓને જોતાં છતાં પણ જીવને

एकांતે જઈ તપની ઇચ્છા થતી નથી એ કેવો મોહ ?

હે આત્મન્, રક્ષણ વગરના, પીડા પામતા અને ‘ક્યાં જવું’ એવા વિચારથી દરેક દિશામાં પોતાના

૧ આસ્યે મુખે યાન્તં ગચ્છન્તમ્ ।

ચંચલ નેત્રોને ફેરવતા અને છેવટે યમરાજાના મુખમાં પડતા એવા સર્વ લોકોને તું પ્રત્યક્ષ જુવે છે, છતાં હે મોહાન્ધ ! વિષની જેમ વિષયોને છોડી દેઈ અને સર્વના સંગનો ત્યાગ કરી કોઈ પર્વતના શિખર ઉપર અથવા કોઈ વનમાં જઈ ઝૂંચા હાથ કરી તપસ્યા શામાટે કરતો નથી ? ॥ ૨૯ ॥

જ્ઞાત્વા સત્ત્વરગત્વરં જગદિદં મોક્ષૈકવદ્ધસ્પૃહા

ધન્યાઃ કેઽપિ ધનાનિ સન્ત્યપિ તૃણાનીવ ત્યજન્તિ ક્ષણાત્ ।

ચેતસ્ત્વં તુ હતાશ ! યન્ન ભવિતા યન્નાસ્તિ યન્નાભવ-

દ્વાઞ્છાં તન્દુલમત્સ્યવદ્વિતનુપે તત્રાપિ કસ્તે ભ્રમઃ ॥ ૩૦ ॥

॥ સર્વ અનિત્ય જાણી તૃણની જેમ દ્રવ્યનો ત્યાગ કરવો તે સારું છે અને તે અનિત્ય તરફ નિત્યપણાનો ભ્રમ રાખવો તે નઠારું છે

હે ચિત્ત ! કેટલા એક ધન્ય પુરુષો મોક્ષ ઊપર અતિ સ્પૃહા રાખીને આ જગત્ને સત્ત્વર અનિત્ય જાણી પોતાના દ્રવ્યને તૃણવત્ ગણી ક્ષણમાં છોડી દે છે, અને તું તો નઠારી આશા રાખીને જે છે નહીં હતા નહીં અને હોવાના નથી, તેવા આ જગતના ધનાદિ પદાર્થો ઊપર તંદુલ જાતના મત્સ્યની જેમ ઇચ્છા રાખી રહે છે, તે તને શો ભ્રમ થયો છે ? ॥ ૩૦ ॥

૧ મહામકરનેત્રપક્ષ્મગતો લઘુર્મત્સ્યઃ ।

उत्तानाम्बुजपत्रविन्दुतरलां 'संसारभङ्गीमिमां
रे पश्यन्नपि नैव पश्यति भवान् आन्ध्यं तवालौकिकम् ।
कल्याणाय किल स्पृहा यदि गिरिप्राप्तप्रतिष्ठस्तदा
मुञ्चात्मन् ! भवचेष्टितान्यपि गिरिप्राप्तप्रतिष्ठो भव ॥ ३१ ॥

॥ आ संसारनी चेष्टाओ छोडीने पर्वतनी जेम स्थिर रहेवुं जोईए ॥

हे आत्मन् ! उत्तान रहेला कमळना पत्र उपरना विंदुनी जेम चंचळ एवी आ संसारनी रचना तुं
जुवे छे, ते छतां तुं जोई शकतो नथी, ए तारी कोइ अलौकिक अंधता छे, जो तारे कल्याण मेळव-
वानी इच्छा होय तो तुं पर्वतनी जेम दृढ रही आ संसारनी चेष्टाओने छोडीदे अने वाणीमां प्रतिष्ठाने
प्राप्त करनारो था अर्थात् विद्वान् मुनिवर था ॥ ३१ ॥

भ्रान्त्वास्मिन् बहुयोनिलक्ष्महने संसारवारांनिधौ
मानुष्यं भवता सुरत्नमिव रे दुष्प्रापमासादितम् ।

१ संसाररचनां । २ अहिं मूलमां गिरि प्राप्तप्रतिष्ठः एवा वे शब्दो छे, तेमां छेळा शब्दनो आवो अर्थ थई शके
छे अथवा पर्वतना जेवडी प्रतिष्ठावालों था एम पण थाय.

तन्निःकृत्रिमधर्मकर्मकनकेनायोज्यते यद्यहो

त्रैलोक्येऽपि करोति कः किल तदा तस्येह मूल्यं जनः ॥ ३२ ॥

मनुष्य जन्म रूपी रत्न धर्मकर्मरूपी सुवर्णनी साथे जोडवाथी अमूल्य बने छे.

हे आत्मन् ! लाखो योनिओ-जन्मथी गहन एवा आ संसाररूपी समुद्रनी अंदर भ्रमण करीने तें मनुष्य जन्म रूपी दुर्लभ रत्न प्राप्त करेलुं छे, ते रत्नने जो निष्कपट धर्म कर्म रूपी सुवर्णनी साथे जोडीश, तो ते एवुंज बनशेके जेनुं मूल्य त्रणलोकमां पण कोइ करी शकशे नहीं ॥ ३२ ॥

वातोद्धूतपलालचञ्चल ! सखे ! चेतश्चिरेण त्वया

भ्रान्तं कुत्र न कुत्र लम्पट ! सुखप्रत्याशया सर्वतः ।

वाञ्छा वर्द्धत एव केवलमरे तत्सर्वथा शिक्षये

दाक्षिण्येन ममापि निर्वृतिकरं सन्तोषसौख्यं भज ॥ ३३ ॥

बीजा अनित्य सुखनी आशा छोडी दहने संतोष सुखने भजवुं जोइए.

हे पवने ऊडाडेला घासना जेवा चंचल अने लंपट चित्त रूपी मित्र ! तुं सर्व तरफ सुख मेळववानी

१ निष्कपटधर्मकर्मसुवर्णेन ।

આશાથી ચિરકાલ સુધી ક્યાં ક્યાં ભમ્યું નથી ? ઇચ્છા તો કેવલ વધ્યાજ કરે છે, તેથી હું તને સર્વથા શીખામણ આપું છું કે, મારી દાક્ષિણ્યતાની યાતર પળ તું નિર્વાણ-સુખને આપનારા સંતોષના સુખને ભજ જે. ॥ ૩૩ ॥

સોઽયં મોહમહાગ્રહસ્ય મહિમા માર્ગાદતીતો ગિરા-
માશ્ચર્યં જનનાન્તરેષ્વપિ હઠાદાપાઘ્ય ચાન્ધ્યં ધિયઃ ।
દુઃખં સૌખ્યમિતિ પ્રિયં રિપુમિતિ ગ્રાહ્યાંશ્ચ હેયાનિતિ
શ્રેયો વિઘ્નમિતિ પ્રવર્તયતિ યો જીવં સ્વકીયેચ્છયા ॥ ૩૪ ॥

મોહરૂપી મહાગ્રહનો મહિમા વાળીથી પણ કહી શકાય તેવો નથી.

હે આત્મન્ ! આશ્ચર્યની વાત છે કે, જે મોહરૂપી મોટો ગ્રહ જન્માંતરમાં પણ બલાત્કારે બુદ્ધિને અંધ કરી પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે આ જીવને દુઃખને સુખ માનવામાં, પ્રિય-મિત્રને શત્રુ માનવામાં, ગ્રાહ્યને હેય (ત્યાજ્ય) માનવામાં અને શ્રેયને વિઘ્ન માનવામાં પ્રવર્તાવે છે. તે આ મોહરૂપી મહા ગ્રહનો મહિમા વાળીના માર્ગથી અતીત છે એટલે વાળીથી કહી શકાય તેવો નથી. ॥ ૩૪ ॥

एते दुःखमया इमे विषमया एते हि मायामया
एतेभ्योऽपि किमस्ति निन्दितमथैतेभ्यो विरूपं किमु ।

इत्थं रे विषयेषु लोलुपतया तैस्तैः प्रकारैः सखे !

चेतः ! किं विनिवार्यमाणमपि धिग् बद्धस्पृहं धावसि ॥ ३५ ॥

विषयोના જેવું કોઈ નિંદિત નથી. તેથી તે તરફ ચિત્તને દોડાવવું ન જોઈએ.

हे मित्र चित्त ! “ए विषयो दुःखमय छे, ए विषमय छे अने ए मायामय छे, एमना જેવું નિંદિત શું છે અને વિરૂપ શું છે ?” આવા તે તે પ્રકારોવડે વિષયોની લોલુપતાથી મેં તને વાર્યું છે, છતાં ધિક્કાર છે કે, તું તેમની તરફ સ્પૃહા રાખીને શામાટે દોડ્યા કરે છે ? ॥ ૩૫ ॥

त्वद्वश्योऽयमचेतनः सुखमयो दुःखं समासादये-

जीवः संसृतिवर्त्मनीह गहने विज्ञाप्यसे त्वं ततः ।

दृष्ट्वा हन्त नरामरादिगतयस्तत्सर्वथा सांप्रतं

તત્કિञ્ચિત્કુરુ મુક્તિસદ્ગમમપિ પ્રાપ્નોતિ યસ્માદયમ્ ॥ ૩૬ ॥

ચિત્તને વશ થઈને જીવ આ સંસાર માર્ગમાં સુખ દુઃખ પામ્યા

કરે છે તો તેણે મુક્તિ મળે તેવું કાંઈક કરવું જોઈએ.

हे चित्त ! तारे वश थइ अचेतन जेवो बनेलो आ जीव संसारना गहन मार्गमां सुख दुःख पाम्या करे

છે, તેથી તને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે, તં દેવ તથા મનુષ્ય વગેરેની ગતિઓ જોઈ છે, તેથી તું હવે સર્વ પ્રકારે હાલ કાંઈક એવું કર કે જેથી આ જીવ મુક્તિનો સંગમ પ્રાપ્ત કરે. ॥ ૩૬ ॥

किं धात्रा सह सख्यमस्ति भवतः किं वा किमप्यौषधं ?

सिद्धं मृत्युजराविनाश्यधिगतं भ्रातः कुतश्चित्त्वया ? ।

आत्मन्मोक्षसुखे पराङ्मुख ! सखे ! स त्वं हृषीकैर्जितो

येन स्थैर्यनिषिण्णबुद्धिरधिकं निश्चिन्तवच्चेष्टसे ॥ ૩૭ ॥

મૂઢ આત્માએ એવું શું મેલવ્યું છે કે જેથી તે ઇન્દ્રિયોના તાબામાં સ્થિર રહીને નિશ્ચિન્ત થઈ રહ્યો છે.

हे बंधु आत्मा ! शું तारे विधातानी साथे मैत्री છે ? अथवा तें कोइ पासेથી मृत्यु अने जरावस्थाने नाश करनारुं सिद्ध औषध प्राप्त कर्युं છે ? કે જેથી हे मित्र ! तું मोक्षसुखमां विमुख अने इन्द्रियोथी जीताएलो बनी बुद्धिनी स्थिरता राखी निश्चित थइ अधिक चेष्टा करे છે ॥ ૩૭ ॥

૧ હ્રષીકૈઃ ઇન્દ્રિયૈઃ ।

किं मोहः किमयं भ्रमः किमथवोन्मादः प्रमादोऽथवा
जाड्यं किञ्च विपर्ययः किमथवा किं वाज्ञतेयं तव ।
स्निग्धं बन्धुमिवान्तिकस्थमसकृन्मृत्युं न येनेक्षसे
नित्यं मूढधियां गुरो स्वपिषि रे स्वास्थ्येन रात्रिदिवः ॥ ३८ ॥

पासे उभा रहेला मृत्युने नहीं जोतो मूढ आत्मा अहर्निश निरांते सुइ रहे छे. ए केवो मोह ?
हे मूढ बुद्धिवाळा पुरुषोना गुरुरूप आत्मा, तुं स्नेही बंधुनी जेम तारीपासे वारंवार उभा रहेला मृत्युने
जोतो नथी अने हंमेशा स्वस्थ थइने अहर्निश सुतो रहे छे, ए शुं तने मोह थयो छे, भ्रम थयो छे अथवा
उन्माद थयो छे, वा प्रमाद थयो छे, वा जडता थइ छे, के तारी बुद्धिमां फेरफार थयो छे, के ए तारी
अज्ञता छे ? (कहे शुं थयुं छे ?) ॥ ३८ ॥

अद्येदं श्वइदं तथा परुदिदं कृत्यं परारि त्विदं
चेतश्चिन्तयसीत्थमेव सततं निर्व्याकुलं रे स्फुटम् ।

તત્કાલં વિલસન્મનોરથલતાકાન્તારદાવાનલો

યસ્મિન્ દણ્ડધરઃ સ્મરિષ્યતિ સખે ! કોઽપ્યસ્તિ સોઽપિ ક્ષણઃ ॥ ૩૯ ॥

ચિત્ત કામ કરવાની આશામાં ને આશામાં વિવિધ ચિંતા કર્યા કરે છે, પણ
અકસ્માત્ કાઠ વ્યારે આવશે તેનું તેને સ્મરણ થતું નથી.

હે ચિત્ત ! તું હંમેશા સ્પષ્ટરીતે અવ્યાકુલ થઈને “આજે આ કામ કરીશ, કાલે આ કામ કરીશ, આવતે
વર્ષે આ કામ કરીશ અને પરારને વર્ષે આ કામ કરીશ” એમ નિરંતર ચિંતવ્યા કરે છે, પણ હે મિત્ર !
વિલાસ પામતા મનોરથરૂપી લતાના વનને બાઠવામાં દાવાનઠ જેવો દંડધારી કાઠ જે સમયે તને
સંભારશે તેવો કોઈ પણ સમય આવવાનો છે, તે નિશ્ચે યાદ રાખજે. ॥ ૩૯ ॥

સત્યં હારીણિ હંહો હૃદય ! મૃગદૃશાં વિભ્રમાદભ્રમૂરિ-

ભ્રૂમ્જ્જૃમ્ભમાણસ્મરલલિતજુષામત્ર લીલાયિતાનિ ।

આમુક્તૈર્મુક્તબાહુસ્તદપિ ગતઘૃણઃ પ્રાણિનાં જીવિતાનિ

ક્રીડન્નપ્યેષ કાલઃ કવલયતિ બલાત્કિન્તુ દૂરાદ્વિકૃષ્ય ॥ ૪૦ ॥

સ્ત્રીઓની લીલાઓ મનોહર છે, એ વાત સાચી છે, પણ નિર્દયકાળ તેમાંથી
પણ પ્રાણીઓને બલાત્કારે ઁંચી લે છે.

હે હૃદય ! પોતાના હાવભાવના વિલાસો અને ઘણાં ભ્રુકુટીના ચાલાથી વધેલા કામદેવના ચરિત્રોને
સેવનારી મૃગાક્ષીઓની લીલાઓ સરેસર મનોહર લાગે છે, પણ મુક્તિ શિવાય બીજે જેના છુટા હાથ
છે એવો નિર્દય કાળ ક્રીડા કરતો કરતો બલાત્કારે દૂરથી ઁંચીને પ્રાણીઓના જીવનનો કોઢીઓ
કરી જાય છે. ॥ ૪૦ ॥

या एवं स्फारतारद्युतिभरविशदोदारहाराभिराम-
प्रोद्दामाभोगतुङ्गस्तनकलशजुषो मोहयन्ति स्म चेतः ।
ता एवैतर्हि मात्रं सकलमपि जराजर्जरं धारयन्त्यो
विद्वेषायेति मत्वा कथमिव कुरुषे तात्त्विकीं तासु बुद्धिम् ॥ ४१ ॥

સુંદર સ્ત્રીઓની પણ જરાવસ્થા વિચારીને તેઓમાં તાત્વિકી બુદ્ધિ ન રાખવી જોઈએ.
હે આત્મન્ ! વિસ્તારવાઢી કાંતિઓના સમૂહથી ઉજ્વળ એવા મોટા હારોથી જેમનો વિશાલ ભાગ
સુંદર દેસાચ છે અને જેઓ ઁંચા શિખરવાઢા છે, એવાસ્તન કલશને ધારણ કરનારી સ્ત્રીઓ તારા ચિત્તને

મોહ પમાડે છે, પળ તેજ સ્ત્રીઓના સર્વ અંગો જ્યારે જરાવસ્થાથી જર્જરીભૂત થાય છે, ત્યારે તે તરફ તને કેવો દ્વેષ ભાવ થાય છે ? આ પ્રમાણે માન્યા છતાં પળ તું તે સ્ત્રીઓમાં તાત્વિક બુદ્ધિ કેમ કરે છે ? કારણ કે, તે વસ્તુતાં તાત્વિક છેજ નહીં. ॥ ૪૧ ॥

હંહો લજ્જાવિહીન ! પ્રતિદિવસમિદં શિક્ષયામો ભવન્તં
માગાઃ સ્ત્રીણાં સમીપં હતકહૃદય ! રે તા હિ માયાસરસ્યઃ ।
તાસામાલોક્ય રૂપં મૃગ ઇવ તૃપિતઃ સસ્પૃહં ધાવસિ ત્વં
તૃષ્ણાસન્તાપવૃદ્ધ્યૈ તવ તુ તદધિકં કારણં મૂઢ ! કિંચિત્ ॥ ૪૨ ॥

મૃગતૃષ્ણા જેવી સ્ત્રીઓની તરફ તૃષ્ણાતુર થઈ દોડવું, એ સંતાપને વધારનારું છે.

હે નિર્લજ્જ અને હત્યારા હૃદય ! અમો તને હંમેશા કેટલી શીખામણ આપી એ ? તું સ્ત્રીઓ તરફ જા નહીં. કારણ કે તે સ્ત્રીઓ મૃગતૃષ્ણા જેવી છે. તેમનું રૂપ જોઈ મૃગની જેમ તું તૃપિત અને સ્પૃહાતુર થઈ તેમની તરફ દોડે છે. પળ હે મૂઢ ! તને તૃષ્ણાના સંતાપની વૃદ્ધિ કરવામાં તે કાંઈક વધારે કારણ રૂપ છે, એમ સમજજે. ॥ ૪૨ ॥

तैस्तैः कस्तूरिकाद्यैः स्तब्धकितमपि यद्याति दौर्गन्ध्यमारा-
न्निष्ठा यस्येह विष्ठा कृमिकुलमथवा भूरिभस्माथवापि ।

कृत्वा धर्मस्य बाधामनुदिवसमरे वञ्चनाभिः परेषा-

मात्मन् ! कोऽयं विमोहस्तव तदपि वपुः पाल्यते यत्त्वयेत्थम् ॥ ४३ ॥

जे शरीर अंते विष्ठा, कीडा अने भस्म रूप थवानुं छे, तेवा शरीरनुं
अधर्मथी पालन कर्था करवुं न जोइए.

हे आत्मन् ! जे आ शरीर कस्तूरी प्रमुख सुगंधोथी भरपूर राख्युं होय तो पण दुर्गंधने छोडतुं नथी
अने जे छेवटे विष्टारुप, कृमिरुप अथवा घणुं भस्म रूप बने छे, ते छतां धर्मने बाधाकरी अने बीजाओने
प्रतिदिन छेतरीने तुं ते शरीरनुं इच्छा प्रमाणे पालन-पोषण करे छे, ए तने शो मोह थयो छे ? ॥ ४३ ॥

यैः सार्द्धं विप्रयोगः क्षणमपि मरणस्यैव कोऽपि प्रकारः

कृत्याकृत्यं न किञ्चिद्विगणयति कृते हन्त येषां विमूढः ।

प्रेमार्द्रा अप्यमी रे गतवति भवति प्रेक्षतां प्रेतभर्तुः

क्षिप्त्वा त्वत्कायमेनं हुतभुजि सुजनाः किं स्मरिष्यन्त्यपि त्वाम् ॥ ४४ ॥

जे स्नेही संबंधीओ तरफ पूर्ण प्रेम बताववामां आवे छे, तेओ पण
आखरे शरीरने अग्निमां होमीने चाल्या जवाना छे.

हे आत्मन् ! जेओनी साथे एक क्षणवार वियोग थतां जाणे मरणनो एक प्रकार थयो, एवुं तने
दुःख लागे छे अने जेमने माटे तुं मूढ जेवो बनी कांड कार्य-अकार्यने गणतो नथी, तेवा प्रेमार्द्र स्नेही
संबंधीओ पण ज्यारे तुं काळनी नजरे आवीश-मरण पामीश, त्यारे तारा शरीरने अग्निमां होमीदेशे
पछी तेओ शुं तने संभारवाना हता ? ॥ ४४ ॥

मायाभ्यासे गुरुस्ते समभवदिहरे कोऽत्र संसारचक्रे

भ्रान्त्वा भ्रान्त्वा किमस्मिन्नियमितरपरित्यागतः शिक्षितैका ।

यत्प्राणेभ्योऽप्यभीष्टान्निर्यतिकवलितान् वीक्ष्य गाढं रुदित्वा

चेतः प्रोन्मुक्तकण्ठं पुनरपि कुरुषे स्वानि लीलायितानि ॥ ४५ ॥

પ્રાણથી પણ પ્રિય એવા જનોને મરણને વશ થતાં જોઈ રુદન કરતો પ્રાણી પણ
પોતાની પાછી પૂર્વની ચેષ્ટાઓને ભૂલી જતો નથી.

હે ચેતન ! આ સંસાર ચક્રમાં ભમી ભમીને તને માયાનો અભ્યાસ કરાવનાર ગુરુ કોણ મળ્યો છે? કે જેની
પાસેથી તેં બીજું છોડી દેને આ એક શિક્ષા મેલવી છે. જે શિક્ષાને લેને તું પ્રાણથી પણ પ્રિય એવા જનોને
કાલનો કોલીયો થતાં જોઈ છુટે કંઠે ગાઢ રુદન કરે છે, છતાં તું પૂર્વ પ્રમાણે પોતાની ચેષ્ટાઓ પુનઃ
પાછો કરવા લાગે છે. ॥ ૪૫ ॥

त्वत्तः कोऽपि न मूढधीरिह जने जानामि चेतः सखे !

येनास्याक्षकुटुम्बकस्य सहसा विश्वासमागच्छसि ।

एतस्मिन् प्रतिविम्बिते हि विषयग्रामो यथा दर्पणे

भानुस्तापयते परं ननु तथा त्वां मूर्ख ! दुःखातिथे ! ॥ ૪૬ ॥

इंद्रियोना समूहनो विश्वासं करो न जोइए.

હે મિત્ર ચિત્ત ! તું જે આ ઇન્દ્રિયોના સમૂહનો તરત વિશ્વાસ કરે છે, તે ઉપરથી હું જાણું છું કે,

૧ ઇન્દ્રિયસમૂહસ્ય ।

लोकमां तारा करतां मूढ बुद्धिवालो कोइ पण नहीं होय. हे दुःखना अतिथि मूर्ख ! दर्पणमां प्रतिबिंबित थयेला सूर्यनी जेम तारामां प्रतिबिंबित थयेलो इंद्रियोनो समूह विषय समूहथी तने निश्चे ताप पमाडे छे. ॥४६॥

श्रुत्वा श्रुत्वा गुरुभ्यः स्वयमपि च तथा वीक्ष्य वीक्ष्यातिभीमं

संसारं दुःखसारं किमपि भयवशः सर्वथा प्रार्थयामि ।

चेतः ! कृत्वा प्रसादं परिहर सकलानेव मिथ्याविकल्पान्

भ्रातर्भृत्यस्तवाहं विरम विरम रे भङ्गुराद्भोगसङ्गात् ॥ ४७ ॥

बधा मिथ्या विकल्पो छोडी आ नाशवंत भोगना संगथी विराम पामवुं जोइए.

हे चित्त ! गुरुओ पासेथी सांभळी सांभळीने अने आ भयंकर दुःखमय संसारने पोतानी जाते जोइ जोइने हुं भय पामी तने सर्वरीते प्रार्थना करुं छुं के, हे भाई ! तुं मारी उपर मेहेरबानी करी सर्व प्रकारना मिथ्या विकल्पो छोडी दे. अने हुं तारो सेवक थइने कहुंछुं के, तुं आ नाशवंत भोगना संगमांथी विराम पामी जा. ॥ ४७ ॥

चेतस्त्वं सहचारि मे त्वदनुगः सौख्यानि दुःखानि वा ।

सर्वत्रापि सहाम्यहं तदपि रे दाक्षिण्यतो भण्यसे ।

लब्धं मानुषजन्म दुर्लभमिह प्राप्तं च जैनं मतं
हा हा हारयसे कथं हतमते ! निर्लज्ज ! निर्लक्षण ! ॥ ४८ ॥

॥ दुर्लभ एवा मनुष्य जन्मने अने जैनमतने प्राप्त करी तेने हारी जवो न जोइए ॥

हे चित्त ! तुं मारी साथे फरनारुं छे अने हुं तारी पाछळ अनुसरी सर्व ठेकाणे सुखो अने दुःखो सहन करुंछुं. तथापि हुं तने दाक्षिण्यताथी कहुंछुं के हे बुद्धिहीन निर्लज्ज अने लक्षण रहित ! खेदनी वात छे के तने दुर्लभ एवो मनुष्य जन्म अने जैन मत प्राप्त थयो छे छतां तुं तेने शामाटे हारी बेशे छे ? ॥ ४८ ॥

संहृत्येन्द्रियवर्गमर्गलभिम् रुद्ध्वा च बाह्यान्तरं
व्यापारं गिरिकन्दरेषु यदि रे ज्योतिः परं ध्यायसि ।
चेतः कोऽपि तदा तवाशु स भवत्यानन्दसौरयोदयः
संसारे भ्रमता न यः कचिदपि स्वप्नेऽपि संवादितः ॥ ४९ ॥

१ सदृशीभूतः अनुभूतो वा ।

॥ જો બાહ્ય અને અંતરનો વ્યાપાર છોડી એકાંતે પરમ જ્યોતિનું ધ્યાન કરવામાં આવે તો પરમ આનંદનું સુખ પ્રાપ્ત થાય છે ॥

હે ચિત્ત ! જો ઇન્દ્રિયોના ઉચ્છૃંક્ષલ વર્ગનો સંહાર કરી અને બાહ્ય તથા અંતરના વ્યાપારનો નિરોધ કરી કોઈ પર્વતની ગુફામાં બેસી તું પરમ જ્યોતિનું ધ્યાન કરીશ તો આ સંસારમાં ભ્રમણ કરતાં કોઈ ઠેકાણે સ્વપ્નામાં પણ નહીં અનુભવેલા પરમ આનંદનું સુખ તને સત્ત્વર પ્રાપ્ત થશે. ॥ ૪૯ ॥

સંસારોઽયમસારવસ્તુત્રિસરઃ કો વેત્તિ કચ્છિત્પુન-
ર્માનુષ્યં ભવિતા કદાપિ સુગુરુર્લભ્યોઽપિ વા કર્હિચિત્ ।
દુર્વારપ્રસરાઃ કૃતાન્તસુભટા મર્ત્તવ્યમેવ ધ્રુવં
તત્ ત્વં સ્વાન્ત ! નિતાન્તકાન્તમપરં પ્રેક્ષસ્વ તત્ત્વાન્તરમ્ ॥ ૫૦ ॥

॥ આ અસાર સંસારમાં મૃત્યુ તો અવશ્ય થવાનું છે માટે પરમતત્ત્વનું દર્શન અવશ્ય કરવું જોઈએ ॥

આ સંસાર અસાર વસ્તુઓનો પ્રસાર કરનારો છે તેમાં ફરીવાર મનુષ્યપણું પ્રાપ્ત થશે અને કદાપિ તેમાં સારા ગુરુ મળી આવશે, એવું શું કોઈ જાણી શકે છે ? તેમજ યમરાજના દૂતોનો વેગ અટકાવી

शकाय तेवो नथी तेथी मरवानुं तो अवश्य छेज. माटे हे चित्त ! अति उत्तम एवं कोइ बीजुं तत्व
अवलोकन कर ॥ ५० ॥

श्रीचक्रेश्वरसूरिमानससरोहंसः समुत्साहितः
सत्यं सज्जनदुःखकैरवरवेः श्राद्धस्य वाचा रवेः ।
आचार्यो विमलाभिधः समकृत श्रीब्रह्मचन्द्रापर-
ख्याताभिख्य इमां मनो रमयितुं सद्वृत्तपञ्चाशतम् ॥ ५१ ॥

॥ ग्रंथकार प्रशस्ति ॥

श्रीचक्रेश्वरसूरिना मानस (मनरुपी) सरोवरमां हंसरूप अने जेमनुं बीजुं विख्यात नाम श्रीब्रह्मचंद्र
छे एवा श्रीविमलाचार्ये सज्जनोना दुःखरुपी पोयणाने चन्द्रविकाशि कमलने नाश करवामां रवि-सूर्य
समान एहवा रवि नामना श्रावकना वचनथी खरेखर उत्साहित थइने पोताना मनने आनंद आपवाने
माटे सारा वृत्तवाळो आ पचाश श्लोकनो ग्रंथ रचेलो छे. ॥ ५१ ॥

आकाङ्क्षा यदि मोक्षवर्त्मनि मतिः सन्तोषसौख्ये यदि
प्रद्वेषो विषयेषु यद्यथ रतिर्नीरागतायां यदि ।

१ एतन्नामः श्रावकस्य । २ श्रीब्रह्मचन्द्र इत्यपरनामा ।

तच्छुद्धां विधुतोऽपि कोमलतरामप्यब्जगर्भादिमां
संवेगद्रुमकन्दलीं पठत भो बद्धो भवद्भयोऽञ्जलिः ॥ ५२ ॥

॥ संवेगद्रुमकन्दली समाप्ता ॥

॥ आ ग्रंथना पाठको प्रत्ये प्रार्थना ॥

जो तमारी मोक्षमार्गे जवानी इच्छा होय, संतोषनुं सुख मेळववानी बुद्धि होय, विषयो उपर द्वेष आवतो होय, अने वैराग्य उपर प्रीति होय, तो चंद्रथी पण उज्ज्वळ अने कमळना गर्भथी पण अति कोमळ एवी आ संवेगद्रुम कंदली (ग्रंथ)ने भणजो, एवी तमोने मारी अंजलि-हाथ जोडीने प्रार्थना छे ॥५२॥

॥ समाप्त ॥

मुम्बय्यां निर्णयसागरमुद्रालये कोलभाटवीथ्यां २३ तमे रामचंद्र येसू शेटगे द्वारा मुद्रयित्वा प्रकाशितं

संवत् १९७५. सन १९१८.

Printed by Ramchandra Yesu Shedge, at the Nirnaya-sagar Press, 23, Kolbhat Lane, Bombay.

Published by Lalbhai Motilal, Honorary Secretary, Shri Hansvijayji Jain free Library, Baroda.

